

Rutin för anpassade måltider av medicinska, religiösa eller etiska skäl

Förord

Alla barn i Strängnäs ska ha likvärdiga möjligheter till att utveckla kunskaper, nå målen och få en livslång lust att lära. Att få äta sig mätt är en förutsättning för detta, och därför ska det vara säkert, trivsamt och gott för alla måltidsgäster i skola och förskola.

Barn som av olika anledningar har behov av individanpassade måltider ska få dessa tillgodosedda. Det ska samtidigt vara tydligt för alla inblandade hur processen går till, vem som fattar beslut och vilket ansvar vårdnadshavare, skola/förskola och måltidsservice har. Beslut ska fattas på rättssäkra och tydliga grunder.

Barn och vuxna ska uppleva god service i mötet med Måltidsservice, och barn med särskilda behov och deras vuxna ska lätt hitta information om vilken mat som är säker.

Den här rutinen, samt informationsmaterial för skolrestauranger och förskolekök har tagits fram i samråd mellan Måltidsservice och Utbildningskontoret. Rutinen följer *Kost och Närings rekommendationer för specialkost och anpassade måltider i förskola och skola (2020)* enligt beslut i Måltidspolitiskt program för Strängnäs kommun.

Dokumentet ska revideras en gång per mandatperiod.

Oktober, 2022

Karin Lundell, måltidschef

Ansökan

Det är vårdnadshavare som ansöker om specialkost eller anpassade måltider för barnet. Behovet kan bestå av en anpassning av medicinska, etiska eller religiösa skäl.

Medicinska skäl innebär kost anpassad till ett visst sjukdomstillstånd, som allergi och överkänslighet.

Anpassade måltider innebär avvikelser från standardkosten och/eller den ordinarie måltidssituationen som utgår ifrån rätten till anpassningar huvudsakligen enligt diskrimineringslagstiftningen, och som anses nödvändiga för att barnet/eleven ska klara sin studiegång i skolan eller vistelse i förskolan. Uteslutning av vissa livsmedel på grund av religion, valet att äta en helt

växtbaserad kost och olika anpassningar av mat och/eller måltidsmiljö på grund av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) är tre exempel på anpassade måltider.

Ansökan om specialkost och anpassade måltider görs med hjälp av en e-tjänst på strangnas.se/anpassadkost.

Vårdnadshavaren ansvarar för att ansöka om specialkost eller anpassad kost via e-tjänsten. Utbildningskontoret och Måltidsservice ska vara vårdnadshavarna behjälpliga i ansökan när behovet uppstår.

Ansökan hanteras av ansvariga chefer inom Måltidsservice. I samband med ansökan godkänner vårdnadshavaren att känsliga personuppgifter hanteras i verksamheten enligt GDPR.

Förutsättningar för att få specialkost eller anpassade måltider av andra medicinska skäl som till exempel neuropsykiatriska funktionsvariationer är att barnet har varit i kontakt med läkare och har diagnos och ordination, alternativt är i utredning. I annat fall hänvisas barnet till läkare.

För medicinska skäl krävs att vårdnadshavaren intygar att läkarkontakt finns samt anger behandlande läkares namn och kontaktuppgift i ansökan. För laktosintolerans behövs ingen specialkost då den ordinarie kosten räknas som låglaktos, det vill säga innehåller max 2 gram laktos per portion. För extremt känsliga laktosintoleranta med behov av laktosfri kost, krävs läkarintyg eller journalutdrag.

Skolans och förskolans lokaler ska vara fria från nötter, mandel, jordnötter och sesamfrön.

Anpassade måltider av etiska eller religiösa skäl

Anpassade måltider av religiösa eller etiska skäl handlar om likabehandling och att inte diskriminera någon på grund av tro eller livsåskådning.

Det vanligaste önskemålet i Strängnäs kommun är mat fri från fläsk, halalgodkänd mat samt vegetarisk eller vegansk mat. Detta önskemål ska anmälas direkt till köket.

Som halalgodkänd mat erbjuder vi lakto-ovo-vegetarisk mat samt fisk.

I skola och förskola erbjuder vi dagligen lakto-ovo-vegetarisk mat till alla som önskar.

I alla förskolor samt i skolor där maten lagas i Eldsundsköket och levereras till skolans serveringskök, ska önskemål om vegetarisk mat anmälas direkt till köket. I skolor där maten lagas på plats samt serveras i buffé, krävs ingen föransökan.

Önskemål om vegansk mat framförs direkt till köket. Måltidsservice lagar och serverar vegansk mat i möjligaste mån. Det betyder att vi ibland kan behöva säga nej, beroende på tillgång till resurser. Måltidsservice prioriterar tillagning av anpassade måltider av medicinska skäl. Vegankost som serveras i skola och förskola är inte näringsmässigt komplett. Det är vårdnadshavarens ansvar att komplettera barnets matintag med kosttillskott och berikade produkter i hemmet.

Anpassade måltider för vuxna

Vuxna äter i skola och förskola i pedagogiskt syfte. Den vuxnes uppdrag är att utmana och främja barnens lust att utforska och lära känna smaker och matupplevelser.

Vuxna kan ansöka om anpassade måltider av medicinska skäl om den berörda skolan eller förskolan redan tillagar och serverar just den maten. I vissa särskilda fall krävs beslut av ansvarig chef efter samråd med måltidschef.

Beslut

Beslut om anpassade måltider av medicinska skäl fattas av enhetschef i måltidsservice på delegation från Barn- och utbildningsnämnden. I vissa fall behövs kompletterande information om barnets behov. Vårdnadshavarens ansökan innebär ett godkännande att Måltidsservice vid behov kan ta kontakt med behandlande läkare. Detta för att ett beslut ska kunna fattas på medicinska grunder och med rätt insats för barnet.

Beslut om anpassade måltider skickas av handläggare eller enhetschef till köket/köken som lagar och serverar maten.

Beslut om anpassade måltider fattas för högst ett läsår i taget. Det är vårdnadshavaren som ansvarar för att förnya ansökan.

Enkla beslut om anpassade måltider av religiösa och etiska skäl fattas direkt i tillagande kök.

Genomförande

Måltidsservice ansvarar för att laga och servera anpassade måltider till de barn som har beslut om detta.

Skola/förskola ansvarar för att vid behov ordna möten med vårdnadshavare och Måltidsservice för att barnet ska få sina behov tillgodosedda. Detta gäller särskilt

vid andra medicinska behov än allergi, till exempel vid neuropsykiatriska diagnoser med behov av anpassade måltider.

Vårdnadshavare ansvarar för att ansöka om anpassade måltider, att förse skola/förskola och måltidsservice med rätt information om barnets behov samt att se till att kontaktuppgifter till behandlande läkare finns tillgängliga. Detta görs via ansökningsblanketten.

Vårdnadshavaren ansvarar för att uppdatera ansökan vid förändrade behov samt att lämna in ny ansökan läsårsvis.

Vårdnadshavaren ska informera köket om barnet är sjukt, ledigt, byter skola eller får ett ändrat behov.

Uppföljning

Ansökan om anpassade måltider gäller som längst för ett läsår, eller kortare period efter överenskommelse med vårdnadshavare och skola/förskola. En kortare tid kan handla om att barnet är under utredning eller att anpassningen syftar till att stegvis få barnet att äta en mer varierad kost. Då ska datum för uppföljning tydligt finnas med i beslutet.

Måltidsservice, vårdnadshavare och skola/förskola ansvarar gemensamt för att följa upp fattade beslut om anpassade måltider.

Ordlista Specialkost	Kost som är anpassad till ett visst sjukdomstillstånd
Anpassade måltider	Individanpassning av mat och eller måltidsmiljö för att möjliggöra för alla barn att få ta del av måltiderna i skola och förskola.
Neuropsykiatriska funktionshinder	När hjärnan hos en person fungerar annorlunda i vissa situationer jämfört med hur det är hos de flesta andra. Ofta innebär det svårigheter att få vardagen att fungera. Måltiderna är ofta ett område där personen behöver hjälp och stöd.
Överkänslighet	När kroppen reagerar negativt på ett födoämne. Detta kan bero på allergi, autoimmun reaktion eller icke-allergiska reaktioner där immunförsvaret inte är inblandat.
Allergi	Kroppens immunförsvaret överreagerar på ett främmande ämne, till exempel ämnen i mat, pollen eller päls från olika djur.
Laktosintolerans	Kroppen har för lite av, eller saknar, enzymet laktas som bryter ner laktos i tarmen. Ofta tål personen en mindre mängd mjölk i mat och i upphettad form. Barn i förskoleåldern har väldigt sällan laktosintolerans.
Mjölkproteinallergi	Immunförsvaret överreagerar på protein från mjölk. Allergin växer ofta bort i takt med att barnet växer upp.
Celiaki, glutenintolerans	Inte en allergi, utan en autoimmun sjukdom. Tarmen skadas av gluten. Celiaki kräver livslång behandling.

Spannmålsallergi

Immunförsvaret överreagerar på protein från spannmål. Allergi mot vete är vanligast.

Pedagogisk måltid

Ett verktyg som används i skola och förskola med syfte att främja barns positiva upplevelse av måltiderna. Vuxna äter tillsammans med barnen, agerar positiv förebild, samtalar och på olika sätt uppmuntrar barns lärande och utveckling kopplat till mat och måltider. När vuxnas kostnadsfria måltider har ett uttalat syfte och med riktlinjer för pedagogisk måltid betraktas inte måltiden som skattepliktig förmån.